

BIBLIOTECA DE
CCATALUNYA
MEMÒRIA 2010

1. PRESENTACIÓ	3
2. QUÈ OFERIM ALS USUARIS?	6
2.1 Serveis a l'usuari	6
2.2 Serveis educatius i visites	7
2.3 Activitats de difusió	7
3. QUÈ HI PODEN TROBAR ELS USUARIS?	9
3.1 Col·leccions de la BC	9
3.2 Papers i Arxius incorporats recentment	11
El Fons Joan Pons i Marquès	12
3.3 La Biblioteca Digital	13
4. TREBALLAR A LA BC	15
4.1 Comunicació interna	15
4.2 Estadets internes	15
La gestió de l'ISSN	16
5. QUINS SÓN ELS NOSTRES ALIATS?	17
5.1 CBUC (Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya)	17
5.2 Google Llibres	17
5.3 Europeana	17
6. PUBLICACIONS	18
6.1 Publicacions impreses	18
6.2 Publicacions electròniques	18
7. AGRAÏMENTS	18
8. ESTADÍSTIQUES	19

1. PRESENTACIÓ

Posem a les seves mans la memòria de gestió i el resum d'activitats de la Biblioteca durant el 2010. Malgrat les mancances de tot ordre, econòmiques, de personal i d'espai, la Biblioteca ha pogut complir en gran part els objectius que s'havia fixat.

El més important, que és satisfer les expectatives dels usuaris, s'ha aconseguit; en les enquestes i avaluacions han qualificat els nostres serveis amb bona nota, un 8,7 sobre 10.

No cal dir que ho hem aconseguit amb més esforç del que és habitual. S'ha hagut de superar la minva de recursos amb més dedicació del personal que massa sovint ha d'abandonar les tasques d'infraestructura en detriment dels processos tècnics. Aquest fet, el de prioritzar el servei d'atenció a l'usuari, a la llarga, suposarà una baixada en el flux del tractament de la informació i un deteriorament de la Biblioteca tant pel que fa al creixement i manteniment de la col·lecció, com a la preservació i la innovació.

Cal destacar com a novetat de l'any un nou servei de la Biblioteca: el "Llegim al Jardí" que amb pocs recursos ha donat un bon resultat. Al 2006 la BC havia elaborat un projecte d'exposició-guia permanent de l'antic Hospital amb un format de visita comentada amb plafons i audioguies però l'Ajuntament de Barcelona no havia donat el permís per dur-lo a terme.

L'objectiu era utilitzar el jardí de l'antic Hospital per incorporar-lo de mica en mica a la Biblioteca i desplaçar així altres activitats poc adients a un espai públic de la categoria d'aquest jardí barroc, un

dels més bonics de la ciutat i malauradament molt degradat.

Ara, en un format d'activitat temporal entre els mesos d'abril i octubre sí que s'ha autoritzat, i el jardí té el doble ús de circuit expositiu i de sala exterior de lectura.

En una sèrie de 6 plafons es presenta la història de l'edifici medieval de l'Hospital –el més antic d'Europa– i que des de fa 80 anys és la seu de la Biblioteca. També s'explica la vida de les dues institucions, l'Hospital i la Biblioteca, els arbres del jardí i la fundació del teatre de la ciutat que va tenir lloc en aquest mateix recinte i que temporalment torna a representar-s'hi.

La Biblioteca hi ha instal·lat taules i cadires per la lectura, hi ofereix diaris i revistes i dona servei wifi en tot el recinte.

Tothom ha quedat satisfet del servei realitzat. Ha estat una millora substantiva en la convivència i ús del pati i fins i tot la Guàrdia Urbana va felicitar la Biblioteca pel bon resultat d'aquest projecte que ha fet baixar la conflictivitat en el recinte.

Un altre servei destacable que s'ha posat en marxa aquest any és el de préstec de lectors de llibres electrònics, amb 249 títols diferents en català, castellà i anglès. D'aquesta manera la Biblioteca participa en un programa pilot per a la introducció dels e-books a les biblioteques públiques de Catalunya. L'objectiu d'aquesta iniciativa és introduir aquesta nova tecnologia a les biblioteques públiques i avaluar la seva acceptació per part dels usuaris.

També pretén fomentar el desenvolupament de col·leccions digitals de llibres electrònics per part de les editorials catalanes i un model de negoci especialment dirigit a les biblioteques del país.

Malgrat que no és pas nou del tot vull fer esment a l'increment de la utilització dels serveis en línia. Durant aquest any s'hi han introduït millores notables que en faciliten la petició, la gestió i minimitzen els tràmits. El nombre d'usuaris es duplica gràcies sobretot a l'augment dels usuaris en línia.

El catàleg no ha crescut tant com voldríem però s'hi han pogut incorporar gairebé cent vuitanta mil registres nous de fons adquirits anteriorment. També hem pogut subvencionar divuit centres amb fons patrimonials per tal que incorporessin els seus registres al catàleg col·lectiu.

Aquest any ha estat proclamat "Any Maragall" amb motiu de la celebració de la doble efemèride, els 150 anys del naixement del poeta i el centenari de la seva mort. L'Arxiu Joan Maragall –casa museu– ha estat més visitat que mai i ha organitzat més activitats que les habituals: la *Primavera poètica* al jardí de l'Arxiu, el *Cicle de lectura i anàlisi de poemes a més dels Dimarts de Maragall*.

Gràcies a la generositat dels intèrprets, la Biblioteca ha pogut oferir catorze concerts amb una assistència de més de sis-centes persones.

La Sala d'Exposicions, a causa de les restriccions pressupostàries, no s'ha pogut obrir en tot l'any però, en canvi, la zona expositiva "Espai Zero" ha pogut presentar dotze exposicions de petit format sobre temes ben diversos, o bé per agrair donacions o per celebrar aniversaris, sempre amb la finalitat de donar a conèixer els fons de la Biblioteca.

Hem acollit presentacions de llibres, enregistraments sonors, representacions teatrals... Els tres presidents Pujol, Maragall i Montilla van assistir a la presentació del llibre *Els Quatre Presidents. Entrevistes...* i el president del Consell de Menorca a

l'acte commemoratiu dels trenta anys de *l'Enciclopèdia de Menorca*.

L'activitat editorial ha minvat per manca de pressupost: hem hagut d'ajornar la publicació d'algunes obres i altres servir-les únicament en format digital, com les del Servei de Normalització Bibliogràfica, que ha publicat normes, estàndards i informes en edició electrònica. S'han publicat únicament obres en agraïment a donacions com la monografia sobre l'obra gràfica de Joan Pedragosa i unes partitures d'Isidre Corderas. També amb motiu de l'any Albèniz i en col·laboració amb el Museu de la Música la Biblioteca ha editat "Azulejos", obra d'Albèniz i Granados i amb l'objectiu d'arribar a fer accessible l'obra completa de Joan Pau Pujol hem publicat el volum quart dels vuit que estan previstos. L'altra obra que la Biblioteca va publicant amb l'ànim d'arribar a oferir-la completa és de Cabanilles, el darrer volum de la qual s'ha hagut de programar per l'any vinent.

S'ha digitalitzat de valent. Amb Google gairebé cent mil volums, a més de tres cents vint-i-quatre incunables, partitures, l'epistolari de Joan Maragall, vint-i-dues revistes senceres, cartells, enquadernacions artístiques, mapes, fotografies ... sempre guiats per l'afany de posar a l'abast de tothom la col·lecció de la Biblioteca i, alhora, preservar-la.

La col·lecció ha pogut créixer amb normalitat amb les compres habituals i les generoses donacions que trobaran relacionades en aquesta Memòria. Cal subratllar la compra d'una col·lecció de 40.000 postals antigues que havia format Joan Gustems, la donació de la família Alòs Moner, i un llarg etcètera que van consolidant la Biblioteca de Catalunya com a primer centre bibliogràfic del país.

Per acabar suggereixo la consulta del Pla Operatiu de l'any i els Resultats que trobarà a

http://www.bnc.cat/bc/sum_pla.php i així completar la informació que es dóna en aquesta Memòria. Veurà que s'ha complert gairebé en la seva totalitat.

De tota manera, l'objectiu estratègic *Realitzar i aprovar el Pla Director d'usos de l'Antic Hospital de la Santa Creu* segueix pendent malgrat els esforços que hi hem esmerçat. Recordo una vegada més que és fonamental que la Biblioteca de Catalunya disposi d'un edifici digne d'una biblioteca nacional tal com s'havia previst des de la seva fundació.

Dolors
Lamarca,
Directora

2. QUÈ OFERIM ALS USUARIS?

La Biblioteca de Catalunya, una organització orientada a l'usuari s'ha consolidat com una biblioteca oberta, fiable i útil.

2.1 Serveis a l'usuari

Avaluació del grau de compliment de la Carta de serveis

Per conèixer el grau de compliment dels compromisos que la BC ha establert amb els seus lectors mitjançant la [Carta de serveis](#), s'han avaluat els indicadors que els mesuren. El grau de compliment de la carta ha arribat al 87%. En general els resultats són satisfactoris, d'acord amb la tendència d'anys anteriors (detall al document [Avaluació del grau de compliment de la Carta de serveis](#)).

Llegim al jardí

El 23 d'abril, Sant Jordi, coincidint amb la Jornada de Portes Obertes va entrar en funcionament el nou servei Llegim al jardí, d'ús del jardins del recinte de l'antic Hospital com a espai de lectura. A més de taules i cadires els usuaris disposaven de connexió a Internet sense fils, i de préstec de llibres i revistes. El servei ha estat obert fins a final d'octubre.

Préstec de llibres electrònics

La BC disposa des d'abril de 2010 de tres lectors de llibres electrònics amb 261 obres en català, castellà i anglès per prestar als usuaris. Aquest nou servei s'emmarca en una prova pilot

del Departament de Cultura amb l'objectiu de fomentar el desenvolupament de col·leccions digitals de llibres electrònics per part de les editorials catalanes i introduir-ne l'ús a les biblioteques.

Serveis en línia

Des del web de la Biblioteca es pot accedir, a més, a diversos serveis: informació bibliogràfica, reserva i reproducció de documents, reserva d'ordinadors portàtils a la sala de lectura, préstec interbibliotecari per a institucions i usuaris particulars, proposta de compra de documents, visites guiades i sessions de docència, obtenció i renovació de passis i carnets de lector, i distribució de documents duplicats a entitats sense ànim de lucre.

Llegim al jardí

Creixement dels indicadors estadístics

El nombre d'usuaris es duplica gràcies sobretot a l'increment dels usuaris en línia.

Pel que fa a la consulta presencial de documents augmenta un 22% amb relació al 2009 i les consultes a dipòsits digitals se situen en més de 3 milions.

Quant al nombre de registres al catàleg, segueix la tendència a l'alça dels darrers anys, i creix un 5%.

Enquestes i entrevistes als usuaris

El Servei d'Accés i Obtenció de Documents realitza anualment una enquesta d'avaluació de serveis als usuaris per recollir la seva opinió i poder detectar i solucionar, si és el cas, disfuncions i mancances en els serveis prestats per la Biblioteca.

La valoració global mitjana de la BC ha estat de 8,7 sobre 10.

Per complementar la informació obtinguda amb les enquestes s'ha entrevistat una mostra de 35 usuaris dels quals s'han obtingut 85 propostes de millora.

2.2 Serveis educatius i visites

Col·laboració amb universitats i centres d'ensenyament

El 2010 ha continuat la campanya de col·laboració amb universitats i centres d'ensenyament secundari iniciada el 2005. L'objectiu de la iniciativa és oferir als professors i alumnes sessions de formació específica dels seus estudis a la Biblioteca de Catalunya.

Visites especials

Durant el mes de juny s'han rebut dos grups d'usuaris especials de la BC

com a reconeixement a la seva fidelitat. Es tractava de visitants gairebé diaris i amb una antiguitat de carnet superior a deu anys.

Així mateix s'han programat visites per a professors usuaris de les visites docents, perquè coneguin de més a prop els serveis i els fons i col·leccions de la BC.

Jornades de Portes Obertes i visites guiades

La Jornada de Portes Obertes s'ha celebrat el 23 d'abril, diada de Sant Jordi, amb més de 1.800 assistents.

Durant l'any han s'han rebut 2.500 persones en 135 visites guiades per a estudiants universitaris, de primària i secundària, escoles d'adults, associacions diverses i professionals de l'àmbit de la informació i la documentació. L'Arxiu Joan Maragall, com a casa museu, ha tingut uns 2.260 visitants.

2.3 Activitats de difusió

Exposicions

La BC ha organitzat durant el 2010 diferents exposicions:

- "L'art de felicitar el Nadal". 11.12.09 al 05.01.10
- "Josep Vergés, editor de Destino". 07.01 al 30.01
- "Joan Pedragosa. Disseny avançat". 02.02 al 08.02
- "L'últim Centelles". 01.03 al 06.04
- "Sardanes". 07.04 al 03.05
- "Cafè Central". 04.05 al 02.07
- "Màrius Torres en el record: 1910-2010". 12.07 al 05.08
- "Jaume Vicens Vives (1910-1960): historiador en temps difícils". 06.08 al 04.09
- "Colòmbia: una literatura, un país" 06.09 al 03.10

- “Pere Posa, el primer impressor català” 05.10 al 07.11
- “Discòfils Associació Pro-Música”. 08.11 al 12.12
- “Feliç Any Nou: Almanacs i calendaris”. 13.12.09 al 09.01.10

Teatre a la BC

La Biblioteca ha acollit la representació de diverses obres teatrals com *Natale in casa Cupiello*, del 22 de gener al 14 de març i del 22 de desembre al 16 de gener de 2011; *Gènius*, del 26 de març al 18 d'abril; *Hamlet*, del 5 al 30 de maig; *Questi fantasmí*, del 21 de juny al 25 de juliol; *Kathakali*, del 16 al 19 de setembre; i *Copacabana*, de l'1 de novembre al 6 de desembre.

Activitats musicals

Durant el 2010 han tingut lloc diverses activitats musicals a la Biblioteca: la presentació-concert del llibre *Música de la Catedral de Barcelona a la Biblioteca de Catalunya*; el concert *He mirat aquesta terra*; el concert Canigó; el recital *Barcelona, capital mundial del piano*; el concert *Morera*; el concert de la Coral de la UOC; el cicle de

concerts *Música als palaus*; i el concert de Josep Soler *La música brillava com cristall*

Altres esdeveniments

A més d'aquestes activitats se n'han dut a terme d'altres de destacades com el cicle de conferències *El meu Agustí Bartra*, el 29 de gener, el 12 i el 26 de febrer; la taula rodona *L'últim Centelles: reflexions sobre el patrimoni* el 16 de març; el cicle de poesia *Cafè Central* el 14 i 26 de maig i el 15 de juny; la Setmana de la Poesia el 17 i 19 de maig; el club de lectura *Arxiu Maragall* el 28 de maig, el 2 de juny, el 18 de novembre i l'1 de desembre; la *Primavera poètica* a l'Arxiu Maragall el 15 i 27 de maig i el 10 i 22 de juny; el IV *Cicle Joan Maragall, alguns poemes: lectura i comentaris d'autor* el 6 i 20 d'octubre i el 3 i el 17 de novembre; el cicle *Els dimarts de Maragall*, el 26 d'octubre, el 30 de novembre i el 14 de desembre; i la conferència de Josep M. Mestres-Quadreny *Discòfils*.

Així mateix s'han dut a terme diferents presentacions de llibres i discs.

D'altra banda, la BC ha cedit els seus espais per a diferents activitats: rodes de premsa, congressos, reunions, etc.

Presentació de *Els quatre presidents*

3. QUÈ HI PODEN TROBAR ELS USUARIS?

Durant el 2010 la Biblioteca de Catalunya ha adquirit 122.062 unitats documentals, de les quals 25.238 corresponen a donacions, 10.817 a compres, 199 a intercanvi i les 85.808 restants al Dipòsit Legal.

3.1 Col·leccions de la BC

Impresos i Col·leccions Especials

D'entre els documents ingressats destaquen *Ad Inueniendum nouam lunam [et] festa mobilia liber perutilis*, l'edició incunable de l'obra de l'astròleg i metge Bernat de Granollacs, de 1487-1488; *Praxis medicinalis...*, recopilació de tractats d'Arnau de Vilanova, de 1586; *O Non plus ultra do lunario, e prognostico perpetuo geral, e particular para todos os reinos e províncias*, edició portuguesa de 1757 de l'obra de Jeroni Cortès; un edicte donat pel bisbe de Tortosa el 1748; un edicte valencià de temàtica penal, de 1745; unes lletres executorials del Tribunal de Rota a favor de l'Abat del Monestir de Santes Creus i contra l'Abat del Monestir de Poblet; un reglament d'una rifa a favor d'empleats acomiadats, d'entre 1797 i 1799; *Invicto angelico Thomae haereseos tetrum caput acutissimo doctrinae gladio feliciter amputantise suasque philosophicas conclusiones...*, imprès sobre seda de grans dimensions de les tesis doctorals defensades per Pau de Descatllar al Seminari de Barcelona el 1777; *Epitome historico del portentoso santuario y Real Monasterio de Nuestra Señora de Monserrate*, de Pere Serra, imprès el 1747; *Tratado de varias instrucciones conducentes al estado de la alma religiosa: sacado de las obras de Fr.*

Joseph de San Benito, religioso lego en el Monasterio y Santuario de la Beatissima Virgen de Montserrat, ca 1730, obreta pietosa, rara, de Josep de Sant Benet; *Diccionario enciclopédico de la masonería*, dirigit per Rossend Arús; *Tableau des maux causés a l'Espagne par le gouvernement absolu des deux derniers règnes...*, de José Presas de 1827; *Segunda carta del buen patriota...* imprès de caire polític de 1811 atribuït a Antoni de Capmany; un estudi històric sobre l'atac de les tropes franceses a Montsó i Tortosa durant l'ocupació napoleònica; el *Manifest als intel·lectuals, artistes, tècnics, a tots els amics de la cultura*, de 1936 a favor de la República; *Cronometria popular*, de José Pané, 1909; *Shinpan ehon Don Kihote*, de Chosuke Serizawa, edicions de bibliòfil de 1976 i 1978 de 31 xilografies inspirades en el Quixot; trenta-cinc impresos de caire jurídic i legislatiu dels segles XVII, XVIII i XIX; un centenar d'impresos del fons Tomàs Puig, fullets de tipologia legislativa i jurídica, majoritàriament del s. XVIII.

Manuscrits

El 2010 han entrat diversos fons i documents d'entre els quals destaquen el donatiu d'Andreu Rossinyol de l'original del poemari *Realitats*, de Joan Vinyoli; i les compres d'un conjunt de cartes de Verdaguer, un manuscrit d'Aribau, un àlbum poètic d'Eulàlia Anzizu, un manuscrit del s. XIX sobre heràldica catalana, documentació relativa a Salvador Espriu, un manuscrit del Marqués de la Mina, i un volum de sermons del s. XVIII predicats a Barcelona.

Música

D'entre les compres destaquen 250 documents, majoritàriament partitures hològrafes, del compositor, organista i crític Robert Goberna;

quatre volums de partitures de Joaquim Font i de Boter; un lot de documents de Joan Manén i Planas que complementa el fons Manén de la BC; documentació del compositor, director i musicòleg Francesc Pujol, majoritàriament correspondència rebuda; un quadern d'autògrafs de compositors (Montsalvatge, Toldrà, Lamote de Grignon, etc.) i intèrprets (Rosa Sabater, Alicia de Larrocha, Rosa Maria Kuchaski, etc.); i documentació relacionada amb Josep Anselm Clavé.

Així mateix, s'han rebut les següents donacions destacades: el fons de Montserrat Campmany, el de Francesc Musoles, el de Joan Guinjoan, el de Ricart-Capdevila, el de Ferran Ardèvol i Miralles així com un conjunt de partitures de Francesc Fornis i documentació d'Antoni Batista.

Dipòsit Legal (Bibliografia catalana)

El 2010 han ingressat per Dipòsit Legal 85.808 documents de diversos tipus: llibres, revistes, material gràfic, sonor, audiovisual, etc. S'han assignat un total de 53.021 números nous (47.581 a Barcelona, 1.629 a Girona, 1.761 a Lleida i 2.050 a Tarragona).

El Dipòsit Legal de Catalunya, integrat en la Biblioteca de Catalunya, és el receptor de la producció editorial i audiovisual catalana. La seva funció principal és recollir i preservar el conjunt de la producció editada a Catalunya en qualsevol suport i fer-ne possible el seu accés.

Documents gràfics

Durant el 2010 s'han incorporat diversos fons i documents gràfics. D'entre les donacions destaquen les maquetes, originals, cartells i altres impresos publicitaris d'Eudald Serrasolsas i Humà; la maqueta original de *Viatges i flors*, de Mercè Rodoreda, Susana Solano i disseny de Saura & Torrente; sis dibuixos de Joaquim Datsira per al llibre *Dues*

notes de Balmes; i la carpeta *Idea* d'estampes calcogràfiques.

Quant a les compres, s'ha incorporat una col·lecció de 40.000 postals antigues; el mapa de Catalunya "Provincia Cataloniae" (ca 1722-13); cinc negatius i quatre positius de Joaquim Mir, de diversos personatges catalans del segle XX; un cartell litogràfic de la II República, d'A. Romero Cervera; una fotografia original d'Agustí Centelles; un facsímil de l'Atles de Pedro Texeira; dos mapes manuscrits de la Guerra Gran al Rosselló (1793 i 1795); un conjunt de dibuixos originals de diversos artistes; poemes de Paul Verlaine amb il·lustracions xilogràfiques de Grau Sala (1946); el llibre *Le carton aux estampes*, d'A T'Serstevens amb xilografies de Lluís Jou (1922); un exemplar de *Fuenteovejuna* amb litografies de Carles Fontserè (1948); un conjunt de 35 matrius calcogràfiques de Josep Guinovart; 18 fotografies del pintor Ramon Pichot; un conjunt de fotografies d'Eduard Toldrà; un cartell litogràfic de Lluís Masriera (1902); tres carpetes de *Planimetries*, de Joan Vilacasas; 17 matrius xilogràfiques de la impremta Bas d'Igualada, d'Antoni Ollé, Antoni Gelabert i E.-C. Ricart; dibuixos de Rafael P. Barradas i fotos de la redacció del "Cu-Cut" per a la impremta Bagunyà; cartells del taller Xavier Todó i Oriol Tresserra; cartells de J. Miró, A. Calder, J. Guinovart, A. Tàpies, Palazuelo i Gardy Artigas i Arroyo per a edicions Maeght; cartells polítics i socials, de la col·lecció de Josep M. Figueres; i un dibuix d'Antoni Utrillo.

Documents sonors i audiovisuals

Han ingressat diverses donacions de les quals sobresurten la col·lecció de vinils de Gabriel Jackson; un conjunt de bobines sonores enregistrades per Víctor Granados, fill d'Enric Granados; bobines sonores i films procedents del fons Ignasi Agustí; una col·lecció de discos que va pertànyer al tenor Piero

Pauli (Pere Paulí); cent quaranta-cinc bobines sonores procedents de la família Gomis Serdañons amb enregistraments diversos.

Pel que fa a les compres destaca la incorporació de 343 rotlles de pianola de la família Cruzate de Palau.

Publicacions periòdiques

S'han comprat 49 títols retrospectius publicats a Catalunya d'entre els quals destaquen els següents: *Album Salón 3*, (1897-98, 1906 i 1907); *Laya: magazine moderno* (1935-36); *Viulet* (1922-31); *L'Esquitx* (1931-36); 32 títols de còmics complets infantils i juvenils; i un conjunt de 10 números solts de diaris catalans i relacionats amb Catalunya publicats entre 1808 i 1814.

Han ingressat 56 donatius de publicacions periòdiques. Els títols complets han estat els següents: *Estudios* (1928-1937); *Ciutat* (1910-11); *Alba* (1950-62); *L'estrof; revista de poesia* (1980-85); *Romana: boletín de la Prelatura de la Santa Cruz y Opus Dei* (1985-2007); 3a època de la revista *Senderos* (1959-1975); primer volum complet de *El propagador de la Libertad* (1835-38).

La web catalana

El portal PADICAT (Patrimoni Digital de Catalunya), que té com a objectiu compilar, processar i donar accés permanent a la producció digital catalana va entrar en funcionament el 2006 i actualment està en ple rendiment.

A final de 2010 s'hi havien adherit unes 440 institucions diverses, mitjançant la formalització d'un conveni de col·laboració i contenia uns 39.600 llocs web amb un volum de 7,5 TB.

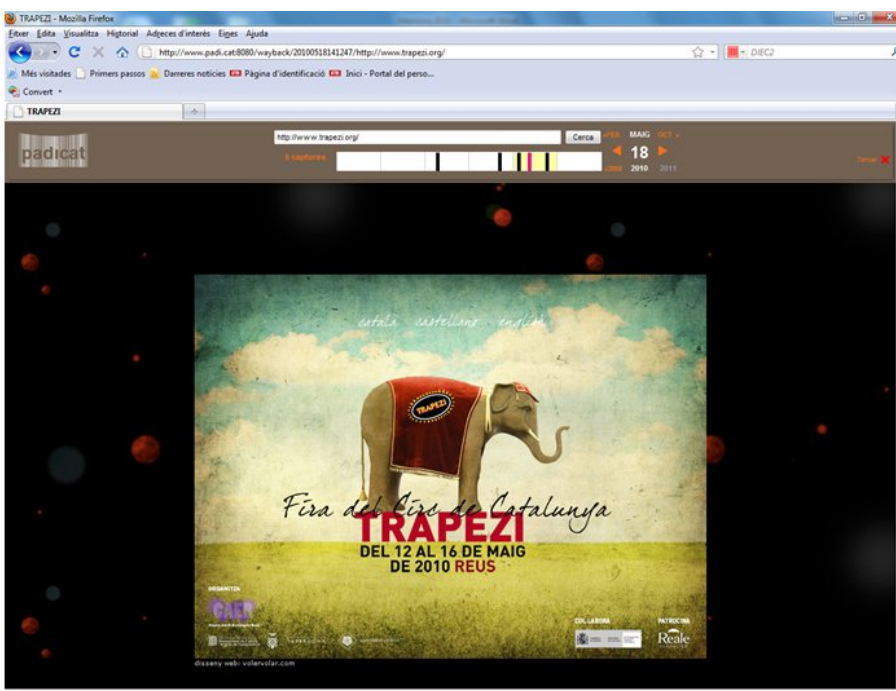
El projecte PADICAT compta amb la col·laboració del Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA) i el suport de la Direcció General de Telecomunicacions i Societat de la Informació. (<http://www.padicat.cat>)

3.2 Papers i Arxius incorporats recentment

Un dels objectius del Pla Estratègic 2009-2012 de la BC és desenvolupar i preservar la col·lecció. En aquest sentit es vol continuar la política de recuperació dels fons personals i patrimonials catalans. Durant el 2010 s'han emprès diferents accions que s'han concretat en la incorporació a la Biblioteca de diferents fons, papers i

arxius d'entre els quals destaquen el fons de la família Alòs-Moner, el fons de Jordi Carbonell, el de Joan Pons i Marquès, el d'Ignasi Agustí, el de Joan Guinjoan, i la donació d'Àlvar Maduell.

PADICAT. Captura del web del festival Trapezi

El Fons Joan Pons i Marquès

La Biblioteca de Catalunya ha adquirit el fons de l'historiador Joan Pons i Marquès, membre destacat de la intel·lectualitat mallorquina del segle XX, que inclou documentació pròpia i del seu avi, el poeta Josep Lluís Pons i Gallarza (Sant Andreu de Palomar 1823- Sóller 1894). La documentació, que ocupa quaranta nou capsos i una carpeta, comprèn manuscrits originals (de poemes i d'obres d'investigació), correspondència, material de treball, documentació personal, fulletons i revistes, així com alguns dibuixos, orles acadèmiques i material fotogràfic, i s'estén des de finals del segle XIX fins a finals del anys 60.

El fons inclou material molt divers de diferents membres d'una família d'intel·lectuals a cavall entre Catalunya i Mallorca. Josep Lluís Pons i Gallarza (Sant Andreu de Palomar 1823- Sóller 1894), de pare mallorquí, fou un dels set primers mantenidors dels renovats Jocs Florals de Barcelona. Instal·lat des del 1861 a Palma, on continuà la seva creació poètica, fou catedràtic de l'Institut Balear, des d'on contribuí a la formació de les elits de l'illa. Alumne seu i membre d'aquesta elit era el que seria el seu gendre, Manuel Guasp i Pujol (Palma 1849-1924), futur alcalde de Palma, que com a membre del partit conservador sostingué una llarga relació d'amistat amb Antoni Maura, que es reflecteix en una llarga correspondència. La persona que recollí la documentació familiar i que dona nom al fons és el nét de Pons i Gallarza, l'historiador i arxiver Joan Pons i Marquès (Sóller 1884-Palma 1971), un dels principals intel·lectuals mallorquins del s. XX. Pons i Marquès destacà per la seva absoluta defensa de la llengua catalana com a llengua de cultura; com a tal, fou un dels impulsors el 1936 del manifest "Resposta als catalans", en resposta al "Missatge als mallorquins" publicat per un grup d'intel·lectuals catalans a la vetlla de la guerra, del qual es conserva abundant documentació, com se'n conserva igualment de la seva acció al capdavant del Servei de Defensa del Patrimoni. L'historiador alternà la direcció de l'Arxiu del Regne de Mallorca amb l'edició dels grans poetes mallorquins de la seva època (Costa i Llobera, Joan Alcover, Maria Antònia Salvà, Miquel Ferrà...).

Avi i nét mantingueren estretes relacions amb els poetes i escriptors del seu temps; i aquesta relació es veu reflectida tant en la correspondència com en els originals literaris que conservaren. Entre els noms que hi apareixen trobem la plana major de la poesia catalana i mallorquina de la Renaixença i de la primera meitat del s. XX (Verdaguer, Aguiló, Carner, Alcover, Salvà, etc). Tot i que una petita part de la correspondència ha estat editada, la majoria roman inèdita.

Aquest important conjunt completa i complementa diversos fons conservats a la BC, entre ells molt especialment els de dues personalitats que, com Pons i Marquès i Pons i Gallarza, tingueren lligams estretíssims amb el Principat, i que, per època i interessos, hi estan fortament relacionats: Marià Aguiló i Joan Estelrich. Acabariem destacant la presència entre els corresponsals de Pons i Marquès d'algunes de les personalitats que més han marcat la història de la Biblioteca de Catalunya i que n'han definit les seves qualitats: Jordi Rubió i Balaguer, Pere Bohigas o Felip Mateu i Llopis.

Anna Gudayol

3.3 La Biblioteca Digital

Google Llibres

El 2010 han continuat les tasques de digitalització de llibres de cinc biblioteques catalanes liderades per la Biblioteca de Catalunya (Ateneu Barcelonès, Centre Excursionista de Catalunya, Monestir de Montserrat i Seminari de Barcelona) en el marc de Google Llibres. La participació de les cinc biblioteques en el projecte permetrà fer accessibles a Internet centenars de milers de llibres la qual cosa significa, a més d'una millora en l'accés a la informació, una gran oportunitat per a la projecció de la cultura catalana a Internet. En acabar el 2010 s'hi han processat prop de 100.000 llibres bona part dels quals ja es poden trobar a Google Llibres (<http://books.google.cat/>)

Europeana

La Biblioteca de Catalunya és un dels socis col·laboradors del portal Europeana (<http://www.europeana.eu/portal/>), la biblioteca multimèdia digital europea.

A final d'any la Biblioteca ha aportat més de 250.000 imatges corresponents a llibres, manuscrits, incunables, fotografies, material gràfic, enquadernacions artístiques, cartells, mapes, correspondència, i partitures.

Així mateix, la Biblioteca de Catalunya ha assumit les adaptacions tècniques necessàries de la Memòria Digital de Catalunya per a poder incorporar més continguts digitals propis i també continguts de les altres institucions que participen a la MDC. Gràcies a aquesta gestió són consultables a Europeana objectes digitals de la UB, la UPF, la UAB, la UPC, l'Ateneu Barcelonès, Rosa Sensat i el Centre Excursionista de Catalunya.

ARCA

La BC impulsa el projecte ARCA (Arxiu de Revistes Catalanes Antigues, <http://www.bnc.cat/digital/arca/index.html>). És un portal d'accés obert que inclou publicacions periòdiques tancades que han estat representatives dins la cultura i la societat catalanes. ARCA permet als usuaris accedir a les col·leccions senceres de les publicacions sense haver de perdre temps i esforços en la seva localització i consulta a diferents institucions. A més, facilita la recuperació i la preservació del patrimoni hemerogràfic català, ja que el fet de disposar de substituts digitals dels documents minimitza l'ús dels originals i el seu desgast. En finalitzar l'any s'hi poden consultar 253 títols i hi col·laboren 20 institucions o entitats.

RACO (Revistes Catalanes d'Accés Obert)

La Biblioteca de Catalunya participa en el portal RACO (Revistes Catalanes amb Accés Obert, <http://www.raco.cat>), juntament amb el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, un dipòsit des del qual es poden consultar, en accés obert, els articles a text complet de revistes científiques, culturals i erudites catalanes. A RACO es troben 121.000 articles de més de 300 revistes de 58 institucions.

Fons digitalitzats

La Biblioteca de Catalunya ha adoptat una política de digitalització sistemàtica del seus fons, tant publicacions periòdiques com manuscrits, impresos, etc. A més, té un paper actiu en l'impuls de projectes de digitalització com els següents:

- Memòria Digital de Catalunya (MDC)

La MDC (<http://mdc.cbuc.cat/index.php>) és un repositori cooperatiu, coordinat pel CBUC i la BC que permet la consulta en accés obert de col·leccions digitalitzades de diferents institucions.

La seva principal finalitat és augmentar la visibilitat i consulta del patrimoni català. Conté 1.140.000 imatges (de 25.000 documents) repartides en 51 col·leccions.

En la MDC es poden trobar col·leccions digitalitzades de la Biblioteca de Catalunya d'incunables, manuscrits, llibres impresos, material gràfic, partitures, encuadernacions artístiques, cartells, fons fotogràfics, etc. Aquestes col·leccions estan obertes i s'hi estan incorporant nous documents digitalitzats.

Núm. 1 de la revista Cucafera, a ARCA

- Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes (BVMC)

La BC, en col·laboració amb la Universitat d'Alacant, ha digitalitzat durant el 2010 un bon nombre de documents del fons de la Biblioteca de Catalunya, tant impresos com manuscrits o documents sonors. Aquests documents es poden consultar en línia al portal de la

Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes (www.cervantesvirtual.com).

Preservació digital

La Biblioteca de Catalunya ha posat en marxa un pla pilot de preservació digital que, mitjançant un repositori, ha de garantir la perdurabilitat dels documents digitals que formen part de la seva col·lecció.

Com a responsable de la preservació del patrimoni bibliogràfic a Catalunya la BC ha dedicat molts recursos a digitalitzar documents analògics, alhora que ha incorporat als seus fons documents creats directament en format digital.

Fruit d'aquesta tasca es disposa a 2010 de més de 40.000 documents digitalitzats que representen més de 4 milions d'imatges d'alta i baixa resolució més el text de l'OCR (en termes d'ocupació d'espai suposa 3 TB d'imatges de difusió en JPEG + 65,25 TB d'imatges de preservació en TIFF); i prop de 2.000 hores de so i vídeo.

CLACA (Clàssics Catalans)

El projecte CLACA, un portal per donar a conèixer l'obra dels autors clàssics catalans i incrementar la presència de continguts catalans a Internet, és accessible des de 2006. Els usuaris tenen a l'abast una guia unificada sobre Joan Maragall, Jacint Verdaguer o Francesc Eiximenis amb els documents organitzats, digitalitzats i localitzats, i també s'hi poden trobar recursos o enllaços relatius a altres autors (Fèlix Cucurull, Joaquim Homs, Mercè Llimona, Frederic Mompou i Santiago Rusiñol). Això permetrà identificar i localitzar les col·leccions disperses tant de manuscrits com d'impresos, o qualsevol altre suport, relatives a autors clàssics catalans. (<http://www.bnc.cat/fons/claca.php>)

4. TREBALLAR A LA BC

El 2010 s'ha consolidat el pla d'estades internes voluntàries de personal de la BC en altres unitats de treball diferents a l'habitual. Hi han participat 12 persones.

4.1 Comunicació interna

S'han portat a terme trobades periòdiques de caràcter bimestral entre la directora i el personal de la Biblioteca (Espai de Trobada) amb l'objectiu de potenciar la comunicació. Així mateix, s'ha continuat la distribució del butlletí electrònic adreçat al personal de la BC (Comunicació a la BC) iniciada el 2004.

4.2 Estades internes

El 2010 han continuat les estades internes de treballadors de la BC que tenen com a objectius principals millorar el coneixement de la Biblioteca, les relacions personals i les habilitats i competències personals

12 persones han fet una estada en altres unitats de treball i la seva valoració ha estat altament positiva tant pel que fa a la utilitat des del punt de vista personal com per al desenvolupament de la feina habitual.

Celebració de Nadal a la BC

La gestió de l'ISSN

Des del gener del 2008 l'Hemeroteca de la Biblioteca de Catalunya està treballant en la tramitació de l'ISSN (International Standard Serial Number) i en la catalogació de les publicacions lligades a aquest, com a resultat del traspàs de funcions i serveis relatius a la competència d'assignació del número d'ISSN a publicacions en sèrie editades per empreses i entitats radicades a Catalunya mitjançant el Reial Decret 1405/2007, de 29 d'octubre de 2007. L'ISSN és el codi internacional que amb els seus vuit dígitos identifica de forma inequívoca publicacions en sèrie de tota mena i en qualsevol suport: diaris, revistes, anuaris, informes, memòries, guies, etc.

D'uns anys ençà, per facilitar la gestió dels recursos continus (publicacions en qualsevol mitjà que no tenen el seu final predeterminat) s'ha creat l'ISSN-L que agrupa les distintes versions en distints mitjans d'aquests recursos i així facilita la gestió dels continguts.

El traspàs d'aquesta gestió és rellevant perquè permet una tramitació administrativa més propera als editors, als quals també facilita la distribució dels exemplars ja que possibilita generar els codis de barres a partir de l'ISSN; també permet una gestió bibliogràfica més pròxima al nostre país i de major abast internacional. És una iniciativa pionera a tot l'Estat i per tant està posant les bases, procediments i especificacions per a un treball descentralitzat de qualitat.

S'han estat assignant ISSN a publicacions en sèrie en paper, en línia i en CD-ROM. El 2010 s'ha apreciat un descens de sol·licituds i en canvi ha augmentat el nombre de sol·licitants. Malgrat que l'any passat semblava que la tendència era incrementar les sol·licituds per a les publicacions en línia, aquest any no ha estat així i segueixen predominant les peticions per a publicacions en paper. L'edició en CD-ROM, en canvi, està en nivells molt poc significatius. Pel que fa a l'assignació d'ISSN als recursos integrants (publicacions amb actualitzacions en fulls solts, bases de dades i llocs web que s'actualitzen constantment, tots ells sense tenir un final predeterminat) no se n'ha iniciat una pràctica sistemàtica d'adjudicació.

En conjunt es pot afirmar que la gestió de l'ISSN a Catalunya està assolida i contribueix decididament a acostar-nos a l'objectiu del Control Bibliogràfic Universal de les publicacions en sèrie catalanes.

Maria del Tura Molas

5. QUINS SÓN ELS NOSTRES ALIATS?

La Biblioteca de Catalunya col·labora i coopera amb altres organitzacions del seu àmbit per sumar esforços i compartir recursos amb l'objectiu de millorar el servei als usuaris.

5.1 CBUC (ConSORCI de Biblioteques Universitàries de Catalunya)

La Biblioteca de Catalunya forma part del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya, que té per missió millorar els serveis bibliotecaris mitjançant la cooperació. Durant el 2010 la Biblioteca de Catalunya ha desenvolupat diversos projectes en col·laboració amb el CBUC i altres institucions.

GEPA

El GEPA (Garantia d'Espai per a la Preservació de l'Accés) és un magatzem cooperatiu del CBUC situat a Lleida. Té com a finalitat conservar aquells documents de les biblioteques amb un baix ús, garantir la seva preservació futura i la seva accessibilitat quan alguna biblioteca ho requereixi. Hi participen, a més del CBUC, l'Ajuntament de Lleida, el Departament de Cultura i la Secretaria d'Universitats i Recerca del Departament d'Educació.

RECERCAT

El CBUC i el Centre de Supercomputació de Catalunya (CESCA) gestionen el RECERCAT, un dipòsit institucional cooperatiu de documents digitals inèdits en matèria de recerca, obert a la participació de totes les universitats i centres de recerca. El projecte permet donar més visibilitat i difusió a aquest tipus de

documents. A finals de 2010 s'hi poden consultar uns 19.814 documents en 340 col·leccions de les 21 institucions participants.

RACO, ARCA, Memòria Digital de Catalunya

Els projectes RACO i ARCA, dels quals ja s'ha parlat en l'apartat "la Biblioteca Digital", es duen a terme en col·laboració amb el CBUC i el CESCA. Aquestes iniciatives, juntament amb el RECERCAT, el PADICAT i el CLACA, han estat el punt de partida d'un dipòsit digital col·lectiu, la Memòria Digital de Catalunya, que recull el coneixement i la cultura catalanes, alhora que contribueix a situar Catalunya en una posició de desenvolupament i accés a la informació a l'alçada dels països europeus de referència en l'àmbit de les biblioteques. En acabar el 2010 conté 1.140.000 imatges (de 24.848 documents) repartits en 51 col·leccions.

5.2 Google Llibres

La col·laboració de la Biblioteca de Catalunya, l'Ateneu Barcelonès, el Centre Excursionista de Catalunya, l'Abadia de Montserrat i el Seminari de Barcelona amb Google ha possibilitat que a final de 2010 es puguin consultar a Google Llibres bona part dels gairebé 100.000 llibres processats.

5.3 Europeana

La BC és part activa d'Europeana, que té com a objectiu donar accés a més de 2 milions d'objectes digitals, incloses pel·lícules, fotografies, pintures, enregistraments sonors, mapes, llibres, manuscrits, diaris i material d'arxiu, procedents de biblioteques, arxius, museus i institucions culturals dels 27 membres de la UE. El 2010 dona accés a més de 10 milions d'objectes digitals.

6. PUBLICACIONS

La Biblioteca de Catalunya desenvolupa la seva política específica de publicacions, tant edicions pròpies com coedicions.

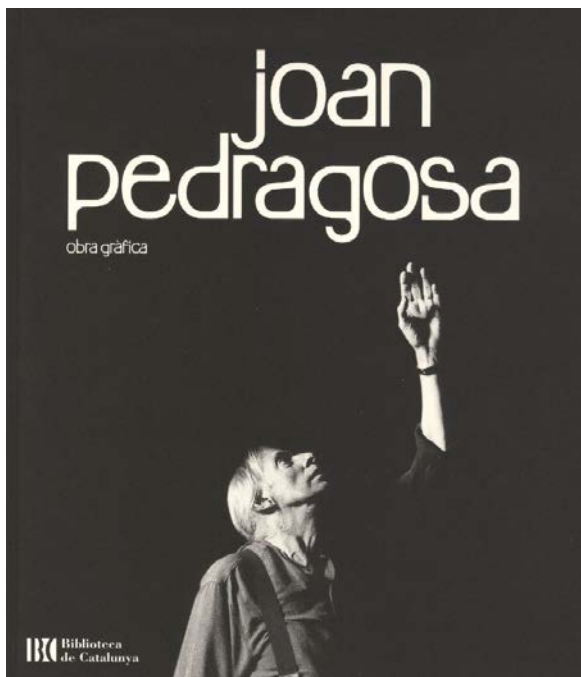
- *Johannis Pujol Opera Omnia. Volum IV. In festo Sancti Georgii.* Pujol, Joan Pau. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2010.

6.1 Publicacions impreses

- *Arbres i fonts de Sant Feliu.* Corderas, Isidre. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2010.
- *Azulejos.* Albéniz, Isaac. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2010.
- *Joan Pedragosa. Obra gràfica.* Pedragosa, Joan. Barcelona: Biblioteca de Catalunya, 2010.

6.2 Publicacions electròniques

- *IFLA. Requisits funcionals de les dades d'autoritats: un model conceptual.* Biblioteca de Catalunya, 2010.

Joan Pedragosa. Obra gràfica

7. AGRAÏMENTS

La Biblioteca de Catalunya incrementa constantment el seu patrimoni gràcies a la generositat de les persones, organitzacions, entitats, institucions, etc. que hi han fet donacions. En el web de la BC es pot consultar la llista de donants, tant particulars com entitats (<http://www.bnc.cat/fons/donacions/donants.php>)

8. ESTADÍSTIQUES

De tots els indicadors estadístics de la BC en destaquem tres especialment significatius. Els registres al catàleg i els documents consultats s'han incrementat respecte els anys anteriors. El nombre d'usuaris de la BC ha crescut significativament, especialment el d'usuaris remots.

